

de la seva història i de la seva raó de ser. Tant és així que la intervenció que s'hi ha realitzat és reversible. És a dir, si en algun moment es considerés que cal treure-la, això és possible. La restauració del castell facilita també la utilització del seu recinte interior per tal que s'hi puguin desenvolupar actes culturals diversos, a l'estiu, així com la possibilitat permanent de visitar-lo. I des de la part superior s'obté una visió esplèndida tant del nucli històric de la

població com de les fondalades de la vall.

En concret, les intervencions realitzades s'han dividit en dues fases: la primera fou d'excavació arqueològica, a càrrec de Dolors Codina i Bibiana Agustí, i de consolidació dels murs conservats, durant la qual es retornà la fesomia original a les torres circulars; a la segona fase s'adequà el conjunt per a la seva visita, aplanant la part interior del castell i construint un doble accés a les

parts altes dels murs, amb una passera i un petit pont que uneix els dos murs conservats. Aquest pont passa sobre una zona que pot servir com a escenari i permet posar-hi aparells de llum i, de forma puntual, alguna protecció solar, com tendals per a les actuacions. S'optà també per construir les escales d'accés dins del gruix mateix dels murs, per tal de no interferir en els espais interiors, i recobrir-les amb planxes d'acer Corten que perllonguen i

ahora delimiten els murs. L'estructura de suport, així, és mínima, per donar més transparència al conjunt i fer-lo més accessible.

Ens hem de felicitar, doncs, pel resultat de les obres de conservació del castell, que per un costat han posat les ruïnes a disposició de la vila i visitants de Queralbs, i per l'altre posen de manifest els bons resultats de la cooperació municipal.

Jordi Bohigas i Maynegre

Francesc Gimeno i el rami

En el seu estudi sobre l'agricultura baixempordanesa del segle XIX, Enric Saguer escriu que, tenint en compte que el rami s'acimatava molt bé a les condicions del litoral mediterrani, no sap per què va ser una planta tan poc explotada amb finalitats industrials. «Potser», indica, «les elevades exigències en mà d'obra en el procés de desfibrament encarien considerablement el producte». Pot ben ser. El rami és una planta herbàcia perenne, de tija ramosa, que pot arribar a un xic més de dos metres d'alçària. Originària de l'Extrem Orient -ortiga de Xina, també en diuen-, creix en climes humits i temperats. La fibra que s'obté de les tiges -molt resistents i brillants com la seda- es fa servir en tapisseria, en la fabricació de lones, en teles per empaquetar i per fer cordes, cordills i fins i tot xarxes. S'ha trobat rami en algunes mòbies egípcies. Segons Saguer, va ser Baldomer Mascort, farmacèutic a Torroella cap al 1870, qui va fer els primers intents de conrear aquesta planta prop de la gola del Ter. Quinze anys més tard, se'n feia, entre altres llocs, al mas Pinell, que és allà on avui hi ha el càmping El Delfín Verde. L'any 1886, la societat La Ramie Française -en la qual participava Mascort- va construir una fàbrica per desfibrar rami. Es deia Fàbrica Favier, en homenatge a l'inventor de la màquina desfibradora d'aquesta planta. Jo no sabia que, en la seva època de diputat a Madrid, Albert de Quintana va ser decisiu perquè es plantés rami en els camps de Torroella. «No és pas estrany que el Ministeri de Foment el nomenés president de la Societat de Foment del Rami, ni que subvencionés amb 1.250 pessetes l'exposició de productes en fibra i teixit que s'havia d'inaugurar a Torroella el 25 d'agost de 1883», llegeixo que escriu Dolors Vilamitjana en una de les moltes planes que ens ha fet arribar del dossier sobre Albert de Quintana que publiquem en aquest mateix exemplar de la *Revista de Girona*. No ho sabia, però sí que sabia que l'experiència del rami no va reeixir i que l'any 1887 Domènec Call, enginyer agrònom i oncle del pintor Ramon Call, feia uns anys que treballava en aquest conreu a Torroella. Va ser perquè hi era ell i perquè pensaven que gràcies a ell trobarien qui els comprés els seus quadres que, un dia de la tardor del 1887, Francesc Gimeno, acompanyat de Modest Urgell i de Ramon Call, van baixar de l'estació de tren de Sant Jordi Desvalls, van pujar a la tartana de Martí Massaguer, en Martí de les tartanes, i van arribar a Torroella. Domènec Call era l'oncle de Ramon, l'únic dels tres que va trobar feina. Segons va escriure Josep Pla, Gimeno va acabar pintant per a ell. Instal·lat a ca la Pauleta, la fonda de Martí Massaguer i de la seva dona Paula, Francesc Gimeno i Caterina, la filla gran d'aquell matrimoni, van enamorar-se. La resta ja és prou sabuda: els dos joves es van casar sense el consentiment del pare i Francesc Gimeno no es va arribar a entendre mai amb el seu sogre. «La meua filla s'ha casat amb un *pintamones*», diu que deia. Va ser així, doncs, com va començar la relació de Gimeno amb Torroella. El matrimoni va anar mig bé, les relacions amb el sogre tan malament com el rami, però els quadres que Gimeno va pintar a Torroella i al port de ses Orats de Fornells són, com va escriure Josep Pla, una realitat. Una de les realitats més importants de la pintura catalana de l'últim segle.

Xavier Cortadellas